

**ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА
«ПОЛІТОЛОГІЯ»
POLITICAL SCIENCE**

**для провадження освітньої діяльності
на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти
для підготовки здобувачів ступеня доктора філософії**

ДИСЦИПЛІНА:

ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИ СУЧАСНОЇ ПОЛІТОЛОГІЇ

галузь знань:

05 соціальні та поведінкові науки

спеціальність:

052 «Політологія»

кваліфікація:

доктор філософії у галузі «Соціальні та поведінкові
науки» за спеціальністю «Політологія»

СИЛАБУС

Теорії та методи сучасної політології

ОБОВ'ЯЗКОВІ ОСВІТНІ КОМПОНЕНТИ ОНП

2. Цикл професійної підготовки

ВИКЛАДАЧІ:

ГНАТЮК Микола Миколайович

доктор політичних наук, доцент кафедри політології, професор програми Жана Моне

e-mail: m.gnatiuk@ukma.edu.ua

ЧАБАННА Марагарита Валеріївна

докторка політичних наук, завідувачка кафедри політології НаУКМА

e-mail: chabanna@ukma.edu.ua

ОБСЯГ ГОДИН НАВЧАЛЬНОГО НАВАНТАЖЕННЯ:

Загальний обсяг годин

– 120 год. / 4 ECTS

з них:

▪ Лекцій	– 26 год.
▪ Семінари	– 26 год.
▪ Самостійна робота слухачів курсу	– 68 год.

Семестр викладання:

2-й

Форма підсумкового оцінювання:

екзамен

2. АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ:

Дисципліна ознайомлює студентів PhD із базовими теоретичними підходами сучасної політичної науки та формує інтелектуальний інструментарій для розгляду питань сучасної політики. Основну увагу в курсі приділено теоретичним традиціям західної політології, які постали на основі ідей Просвітництва. Політичний лібералізм, консерватизм, утилітаризм, марксизм, теорії соціального контракту та демократичної думки пропонують концептуальний інструментарій та формують теоретико-методологічний дискурс сучасної політології. Ознайомлення із теоретичними традиціями дає можливість студентам PhD програми отримати розуміння природи влади, управління та складної динаміки політичних систем. Провідні теоретичні традиції такої формують методологічну основу для якісного аналізу суспільних систем та проведення досліджень важливих політичних питань.

3. МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ:

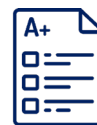
Метою курсу є надання студентам більш глибокого розуміння складного взаємозв'язку між цінностями та політикою. Розгляд складових курсу допоможе розвинути критичне мислення та брати участь у ґрунтовних дискусіях щодо політичних явищ.

Навчальні цілі курсу включають отримання ґрунтового розуміння основних цінностей, що формують різні політичні теорії та ідеології; спроможність критично аналізувати зв'язок між цінностями та політичною легітимністю, враховуючи різноманітні філософські обґрунтування; з'ясувати вплив цінностей на індивідуальну політичну поведінку та колективні дії; оволодіння методиками якісного дослідження для аналізу політичних явищ через призму цих цінностей; розвиток критичного мислення та комунікативних навичок для участі в дискусіях та дебатах щодо політичних питань, а також виконання дослідницьких завдань.

Очікувані результати навчання передбачають формування спроможності критично оцінювати ціннісні орієнтири політичних ідеологій; аналізувати філософські підґрунтя легітимності політичних систем; досліджувати зв'язок між ціннісними орієнтирами та індивідуальною політичною поведінкою; застосовувати методи дослідження для аналізу політичних явищ.

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ І НАВЧАННЯ, ФОРМИ ОЦІНЮВАННЯ:

Результати навчання	Методи викладання і навчання	Форми оцінювання
РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з політичних наук та на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні останніх світових досягнень з відповідного напрямку, та отримання нових знань у сфері політичних наук та/або здійснення інновацій.	Дискусія, індивідуальне завдання та його обговорення у групі	Поточний контроль шляхом колегіального оцінювання (peer-assessment). Оцінювання індивідуальних завдань, усних доповідей, наукової дискусії. Підсумковий контроль (оцінювання дослідницького проекту, його презентація та усний захист).
РН04. Формулювати проблеми, конструювати дизайн та використовувати кількісні та якісні методи під час проведення теоретичних та/або прикладних досліджень.	Дискусія, індивідуальне завдання та його обговорення у групі	
РН06. Критично аналізувати та узагальнювати результати власних досліджень і доробок інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної наукової проблеми.	Обговорення у групі, дискусія	
РН07. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.	Підготовка дослідницького завдання, його презентація, обговорення у групі та дискусія.	

ЗМІСТ КУРСУ:

Цей курс є частиною підготовки аспірантів до здійснення дисертаційного дослідження, надаючи їм ґрунтовні знання теоретико-методологічного інструментарію сучасної політичної науки. Він поглиблює розуміння влади, легітимності та управління, досліджуючи їх через призму впливових ідей та теорій, а також методології якісного аналізу в сучасній політичній науці.

Ключові компоненти курсу:

1. Теоретичні традиції:

- фундаментальні принципи, які складають ціннісне підґрунтя сучасних політичних теорій, зокрема політичного лібералізму, утилітаризму, марксизму, консерватизму, теорії суспільного договору та інших.
- історичний контекст розвитку політичної думки та впливу провідних теоретичних традицій на сучасні політичні системи.
- формування критичного мислення для оцінки та порівняння різних політичних ідеологій.

2. Питання легітимності:

- розкриття обґрунтувань суспільної підтримки держави.
- розгляд концепцій згоди, справедливості, загального блага, прав людини та соціального договору.
- аналіз різних типів легітимності.

3. Політична діяльність:

- вивчення впливу цінностей на політичну поведінку людей, включаючи участь, протести та прийняття рішень.
- аналіз етичних дилем, з якими стикаються політики та громадяни.
- розвиток навичок прийняття обґрунтованих та етичних рішень у політичному контексті.

4. Методи дослідження та політологічний аналіз:

- опанування якісними методами дослідження для аналізу політичних явищ.
- розвиток навичок критичного оцінювання політичних процесів.
- ознайомлення з впливом ціннісних установок на політичну поведінку.

5. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ: ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ:

 Тема заняття	Загальна кількість годин	Лекції	Семінари / Практичні	Самостійна робота
Вступ до курсу	10	2	2	6
Класичний утилітаризм	10	2	2	6
Неокласичний утилітаризм	10	2	2	6
Марксистська традиція	21	4	4	13
Теорії соціального контракту	21	4	4	13
Політичний лібералізм: Джон Ролз	14	4	4	6
Антипросвітницька традиція: Едмунд Берк та консерватизм	14	4	4	6
Демократія та принцип більшості	20	4	4	12
Всього:	120	26	26	68

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН:

№ з/п	Теми занять	Обсяг
Заняття 1	Вступ до курсу Становлення сучасної західної політичної теорії. Основні ідеї та концепції, які визначили розвиток західної політичної теорії. починаючи з періоду Просвітництва. Виокремлення традицій утилітаризму, марксизму, теорії соціального контракту, антипросвітницької традиції (консерватизму) та демократичної думки. Еволюція та вплив цих концепцій на політичний ландшафт Заходу.	4 год.
Заняття 2	Класичний утилітаризм Сегмент присвячений розгляду ідеї Джеремі Бентама. Досліджуються концепції пошуку задоволення та уникнення болю як основи корисності, вивчаються визначні характеристики класичного утилітаризму. Аналізується різниця між індивідуальною та соціальною корисністю, враховується роль уряду у сприянні найбільшого щастя для найбільшої кількості людей. Розглядаються такі теми, як концепція громадських благ, трагедія загальних ресурсів та вимірювання корисності. Розглядаються ідея справедливості та оцінюються наслідки для практичної та абсолютної рівності.	4 год.
Заняття 3	Неокласичний утилітаризм Блок зосереджений на критиці класичного утилітаризму. Вивчаються ключові концепції неокласичного утилітаризму, такі як фокус на індивідуальних уподобаннях та використання економічних інструментів. Розглядається принцип Парето та застосування неокласичного утилітаризму, зокрема аналіз вартості та користі (cost-benefit analysis), який полягає у оцінці можливих витрат та користі від політик або проектів з урахуванням їх впливу на благополуччя окремих осіб. Також вивчається соціальна економіка добробуту: аналіз та розробка економічних політик, спрямованих на підвищення соціального добробуту та поліпшення благополуччя осіб у суспільстві. Неокласичний синтез прав та користі також розглядається в рамках цього сегменту курсу.	4 год.
Заняття 4-5	Марксистська традиція Модуль розглядає теорію Карла Маркса та його критику капіталізму. Вивчаються основні поняття, такі як теорія капіталізму, засоби виробництва, концепція соціальних класів у контексті капіталізму, теорія вартості праці та експлуатація. Аналізуються ключові особливості та протиріччя капіталізму, такі як нагромадження капіталу, конкурентна природа капіталізму, циклічні періоди економічного зростання (бум) та скорочення (криза). Розглядається принципи формування теорії, зокрема матеріалізм, конфлікт класів та теорія вартості праці. Обґрунтування експлуатації робітничого класу капіталістичним класом. Крім того, розглядаються альтернативні візії соціалізму та комунізму, а також спадщина К. Маркса та його критика.	8 год.

Заняття 6-7	Теорії соціального контракту Угода між індивідуумами як основа легітимності та законності держави, як політичного інституту. Розглядаються внесок Джона Локка та Роберта Нозіка в становленні теорії. Аналізується проблема природного права, гіпотетичний характер соціального контракту та поняття індивідуальної свободи. Особлива увага приділяється теорії Роберта Нозіка про мінімальну державу ("нічний сторож"). Розглядається підхід Нозіка до справедливості: справедливість у набутті, справедливість у передачі та виправлення минулих несправедливостей.	8 год
Заняття 8	Політичний лібералізм: Джон Ролз Соціальний контракт та теорія справедливості на основі ідей the original position та the veil of ignorance Джона Ролза. Розглядається питання справедливості (distributive justice) та державного добробуту, а також принцип різниці (difference principle). Обговорюється мотивація соціальної поведінки та проводиться порівняння з іншими теоріями.	8 год.
Заняття 9	Антипросвітницька традиція: Едмунд Берк та консерватизм Значення традиції та успадкованої мудрості, критика соціального контракту. Сучасний комунітаризм. Традиційні форми спільнот та сучасне суспільство. Погляди Аласдера МакІнтайра на психологію людини, телеологічна природа людей та концепція "спрямованості на інших" ("other-directedness") із наголосом на взаємозв'язку добробуту та пов'язаність із досвідом інших.	8 год
Заняття 9-10	Демократія та принцип більшості Демократія та її інститути. Виклики демократії. "Тиранія більшості" та роль демократії у захисті прав людини та сприянні політичній рівності. Принцип більшості та демократична конкуренція: обґрунтування принципу більшості, ідея "загальної волі" народу та потенційні проблеми, пов'язані з цим принципом. Правило більшості та принцип одностайності. Альтернативні формам прийняття рішень у демократії: недомінуюча та плюралістична конкуренція. Демократична справедливість, мінімалістська концепція демократії Йозефа Шумпетера, Ключові виміри демократії: колективне самоврядування, інституціоналізована опозиція та презумпція проти ієрархії. Практичне застосування теорії демократичної справедливості.	8 год

6. ДЖЕРЕЛА / ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основна:

1. **Ролз Джон.** *Теорія справедливості.* Основи 2001, 822 с. (глави 1-5, 9)
2. **Нозік Роберт.** *Анархія, держава та утопія.* Видавництво: ІРІСЕН; Соціум, Серія: Політична наука, Рік: 2016, 424 с. (глави 1-5)
3. **Міл, Джон Стюарт.** *Про свободу: Есе* / Пер. з англ. К: Основи, 2001. 463 с. (глава 1-2)
4. **Bentham, Jeremy.** *Introduction to the Principles of Morals and Legislation.* Chapters 1-3, 7.
5. **Burke, Edmund.** *Reflections on the Revolution in France.* Edited by L.G. Mitchell. Oxford: Oxford University Press, 1999. Pages 85-142, 187-195.
6. **Hamilton, Alexander, John Jay, and James Madison.** *The Federalist Papers.* Edited by Clinton Rossiter. New York: Penguin Books, 1999. Papers No. 1, 9, 10, 14, 23, 39, 47, 48, 51, 55, 58, 62, 70, 78.
7. **MacIntyre, Alasdair.** *After Virtue.* Chicago: University of Notre Dame Press, 1984. Chapters 1-5, 9, 12, 14-15.
8. **Shapiro, Ian.** *Democratic Justice.* Chicago: Yale University Press, 2003. Chapters 1-6.
9. **Tucker, Robert C.** *The Marx-Engels Reader.* Edited by Robert C. Tucker. New York: W.W. Norton & Company, 1978. (Manifesto of the Communist Party, pp. 469-500; Capital, Vol. I, pp. 294-344, pp. 361-84, 417-19, pp. 443-65)

Електронні ресурси:

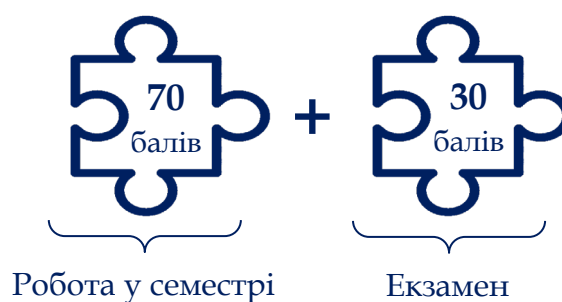
Shapiro, Ian. *The Moral Foundations of Politics.* Open Yale Courses. URL: <https://oyc.yale.edu/political-science/plsc-118/lecture-1>

7. ОЦІНЮВАННЯ

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ ДИСЦИПЛІНИ

Види робіт	Кількість	Максимум балів за 1	Разом
Робота на практичному занятті (участь в обговореннях, рефлексії на опрацьовані матеріали)	8	6	48
Індивідуальне завдання	1	20	22
Дисертаційний проєкт та його публічний захист (іспит)	1	30	30
Разом:			100

ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання успішності аспірантів за кожним із запланованих видів робіт здійснюється у відповідності до таких критеріїв:

Кількість балів	Критерії оцінювання
Участь в обговореннях, peer assessment	
5-6	Активна участь у дискусіях; аргументовані, логічні зауваження; фахові запитання і відповіді, які увиразнюють ґрунтовне знайомство аспіранта з переліком рекомендованої літератури.
1-4	Участь в обговоренні, яка, однак, засвідчує недостатньо глибоке знайомство аспіранта з переліком рекомендованої літератури.
0	Відмова від участі в обговоренні, пасивна присутність або відсутність на занятті.
Виконання індивідуального завдання	
22	Завдання виконано і подано вчасно; аспірант демонструє належний рівень теоретичних знань і практичних навичок, виявляє аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення, мовностилістичну досконалість викладу. Текст оформлено відповідно до вимог.
12-21	Завдання виконано і подано вчасно; аспірант демонструє належний рівень теоретичних знань і практичних навичок. Виклад має логічний і послідовний характер, однак у тексті наявні певні неточності чи мовностилістичні недоліки. Окремим частинам викладу бракує аналітичного характеру.
11	Завдання виконано і подано вчасно; аспірант демонструє задовільний рівень теоретичних знань і практичних навичок. Однак виклад має певні недоліки: брак логічності та послідовності, наявність певних неточностей, мовностилістична недосконалість. Окремим частинам викладу бракує аналітичного характеру.
1-10	Завдання виконано, але подано із запізненням. Аспірант демонструє достатню обізнаність з матеріалом, однак роботі суттєво бракує систематичного аналізу й логічного та послідовного викладу. Робота містить неточності та/або необґрунтовані судження. Текст вирізняється значними мовностилістичними недоліками.
0	Завдання не виконане або виконане з порушенням норм академічної доброчесності.

Підготовка і захист дослідницького завдання	
30	Дисертаційне завдання підготовлено і подано викладачеві вчасно. Текст виконано у відповідності до вимог і настанов. Враховано зауваження, висловлені під час попередніх обговорень структурних частин проєкту (індивідуальних письмових завдань). Виклад і доповідь повною мірою розкривають задум і зміст дисертаційної роботи, мають аналітичний характер, є достатньо аргументованими, належним чином структурованими, логічними і послідовними. Текст відповідає вимогам академічної доброчесності та мовностилістичним нормам. Під час доповіді аспірант демонструє впевнене володіння матеріалом, аргументовано і коректно відповідає на запитання і критичні зауваження аудиторії.
20-29	Дисертаційне завдання підготовлено і подано викладачеві вчасно. Текст виконано у відповідності до вимог і настанов. Переважно враховано зауваження, висловлені під час попередніх обговорень структурних частин проєкту (індивідуальних письмових завдань). Виклад і доповідь здебільшого розкривають задум і зміст дисертаційної роботи, мають аналітичний характер, є, в основному, достатньо аргументованими, належним чином структурованими, логічними і послідовними. Текст відповідає вимогам академічної доброчесності, однак містить мовностилістичні огріхи. Під час доповіді аспірант демонструє впевнене володіння матеріалом, аргументовано і коректно відповідає на запитання і критичні зауваження аудиторії.
10-19	Дисертаційне завдання підготовлено і подано викладачеві вчасно. Текст виконано переважно у відповідності до вимог і настанов, однак зауваження, висловлені під час попередніх обговорень структурних частин проєкту (індивідуальних письмових завдань), враховано не повною мірою. Виклад і доповідь переважно розкривають задум і зміст дисертаційної роботи, однак подекуди мають описовий характер і є не завжди достатньо аргументованими, структурованими, логічними і послідовними. Текст відповідає вимогам академічної доброчесності, однак містить певні мовностилістичні огріхи. Під час доповіді аспірант демонструє задовільний рівень володіння матеріалом, однак не завжди аргументовано і коректно відповідає на запитання і критичні зауваження аудиторії.
1-9	Дисертаційне завдання підготовлено і подано із запізненням. Текст виконано з порушенням вимог і настанов; зауваження і рекомендації, висловлені під час попередніх обговорень структурних частин проєкту (індивідуальних письмових завдань), не враховано (чи переважно не враховано). Виклад і доповідь недостатньо розкривають задум і зміст дисертаційної роботи, мають описовий характер, є недостатньо аргументованими, структурованими, логічними і послідовними. Текст відповідає вимогам академічної доброчесності, однак містить суттєві мовностилістичні недоліки. Під час доповіді аспірант демонструє недостатній рівень володіння матеріалом, не відповідає на запитання і критичні зауваження аудиторії, не демонструє володіння навичками академічної дискусії.
0	Дисертаційне завдання не підготовлено і не подано до захисту / Дисертаційне завдання виконано із порушенням норм академічної доброчесності.

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

За шкалою університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен	Залік	
91 – 100	Відмінно	Зараховано	A (відмінно)
81 – 90	Добре		B (дуже добре)
71 – 80			C (добре)
66 – 70	Задовільно		D (задовільно)
60 – 65			E (достатньо)
30 – 59	Незадовільно	Не зараховано	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29			F (неприйнятно – з обов’язковим повторним курсом)

Мінімальний пороговий рівень оцінки за роботу в семестрі (допуск до екзамену) складає 30 балів. У разі отримання оцінки «неприйнятно» (нижче 29 балів) студент зобов'язаний повторно вивчити курс. У разі отримання оцінки «незадовільно» студент має право на два перескладання: викладачеві та комісії. При цьому максимальна підсумкова оцінка після перескладання може бути лише на рівні «достатньо». Замість перескладання комісії, студент може обрати повторне вивчення курсу.

8. ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

НаУКМА сповідує принципи академічної доброчесності, що означає, що всі роботи здобувачі мають виконати самостійно, а у тексті мають міститися відповідні посилання на інформаційні джерела.

Дозволяється використовувати застосунки штучного інтелекту (ШІ) лише як допоміжний ресурс для організації самостійного навчання, розвитку навичок письма, вдосконалення стилю, перевірки граматики, створення мультимедійних матеріалів (анімації, відео, презентації).

Забороняється використання застосунків генеративного ШІ для автоматичного виконання завдань, контрольних робіт, тестів чи інших форм оцінювання, а так само для автоматичного створення будь-яких академічних робіт без подальшого редагування та застереження про використання ШІ при підготовці цих робіт.

При використанні засобів штучного інтелекту (наприклад, CHAT GPT) необхідно позначити відповідним посиланням частини тексту, що були згенеровані штучним інтелектом.

Порушення правил використання ШІ тягне академічну відповідальність як за порушення академічної доброчесності.

Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА» (затверджене наказом № 112 від 07.03.2018 року):

https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/dokumenty-naukma/cat_view/1-dokumenty-naukma/12-normativna-baza-naukma/6-systema-zabezpechennia-iakosti-osvitnoi-diialnosti-ta-iakosti-vyshchoi-osvity/71-normativni-dokumenty

<https://bit.ly/3tXf4mi> (Скорочене посилання на документ вище)

Недотримання принципів академічної доброчесності карається не зарахуванням роботи без можливості її перездачі у відповідності до Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти НаУКМА.

Затверджено на засіданні кафедри політології НаУКМА
5 вересня 2024 року (протокол № 1)

